

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
Кара-Чыраанская средняя общеобразовательная школа
Сут-Хольского кожууна Республики Тыва

Рассмотрено
Руководитель ШМО учителей
/К.К.Монгуш/
« » 2023 г

Согласовано
ЗД по УВР
/Кай / /Кара-оол Р.Ю/
« 31 » августа 2023 г

Утверждено
Приказом директора школы
/Ондар / /Ондар О.Б/
от « » 2023 г №

Рабочая программа
по литературному чтению
для 4 класса
на 2023-2024 учебный год

Учитель: Ховалыг С.Н.

4-күкласска литературлуг номчулга эртемнин ажылчын программазы.

Рабочая программа по родной литературе для 4 класса разработана в соответствии с Положением о рабочей программе МБОУ «Лицея № 16 г Кызыла Республики Тыва». Федеральным государственным образовательным стандартом начального общего образования, годовым календарным графиком и учебным планом школы.

4-ку класстын «Литературлуг номчулга» эртемнге тургускан ажылчын программаны Россия Федерациязынын «Россиянын школазы» деп ооредилге-методиктиг болукке, Тыва Республиканын ниити ооредилгезинин эге школага 1-4 класстарга тыва дыл талазы-биле куруне стандарттарынга дууштур, 2008 чылда Наталья Чоодуевна Дамбанын тургусканы тыва дыл программасынга болгаш 2014 чылда 4-ку класска Л.С.Кара-оолдун литературлуг дыл номунга даянып тургускан. Бо ажылчын программа эге школанын Федералдыг куруне стандарттарынын сорулгаларын чедип алырынче угланган.

Ооредиглиг план дараазында методиктиг сумелернин дузазы-биле ажыглаттынмышаан, уругларнын шингээдип алган билиглерин, мергежилдерин, чанчылдарын тыва дыл программасынын негелделеринге дууштур эге класс башкыларынга А.А Алдын-оолдун «Диктантылар болгаш эдертиглер чыындызы»-биле хынаарын сумелеп турар. Тыва Республиканын ниити ооредилгезинин национал девискээр кезээ 4-ку класс оореникчилеринин ниити сайзыралынче, оларнын билиинин практиктиг болурунче угланмышаан программаны тургузарда эртемнинин, дараалашкаанын, коргузуглуунун болгаш коммуникативтиг принциптерге даянып база уругларнын назы-харын барымдаалап тургаш, тургускан.

4-ку класска Л.С. Кара-оолдун литературлуг дыл ному 2014 чылда Тыва Республиканын ооредилге болгаш эртем яамызынын сумелээни-биле парлаттынып ундурген.

Эге класстарга литературлуг номчулганы ооредиринин кол сорулгалары:

- 1) Уругларны меделердиди-биле шын номчуур, бижиир болгаш чугаалаарынга ооредири;
- 2) оларга торээн дыл талазы-биле эге билиглерни бээри;
- 3) уругларны ном ажыглаарынга чанчыктырар болгаш оларнын дылга сонуургалын, номчулга болгаш бижилге-биле холбаштыр бойдушту, ниитилел амыдыралын хайгаараарынга ундезилээш, оореникчилерни материалистиг кузел-бодал-биле чепсеглээри;
- 4) уругларны мораль болгаш эстетика талазы-биле кижизидери;
- 5) ооренип турар чуулдерни сайгарып, болуктеп, деннеп, туннеп билиринге, оларнын иштинден кол болгаш чугула чуулдерни тып, тайылбырлаарынга оореникчилерни таныштырары.

Ниитизи-биле программа езугаар 4-ку класска 34 шак бердинген. Неделяда 1 шак кордунген.

Бо шактарны улдуннар аайы-биле улелгезин башкы боду тургузуп алып, кичээлдерге чижеглей хувааны мындыг:

- 1 улдунда – 9 шак
- 2 улдунда – 7шак
- 3 улдунда – 10 шак
- 4 улдунда – 8 шак

4-ку класска тыва дыл программанын шингээткенинин планаттынган туннелдери:

Личностуг (бот-тускайлан онзагайлыг)

Оореникчилерге хевирлеттинген турар билиглер:

- Төрөөн дылын харылзажырынын база мээ-медереливистин шынарын коргузеринын кол чепсээ;
- Төрөөн дыл национал культуравыстын кол болуушкуну;
- Сагыш-сеткилди, бодалдарны илередиринге дылдын бай-байлаан, уран-чечен аргаларын чоптуг ажыглап билири.;
- Төрөөн дылын улаштыр оорениринге сонургалын оттурары;
- Аас болгаш бижимел чугаага дылдынуран-чечен аргаларын чедимчелиг ажыглап билири.
- Бойдусту, ниитилел амыдыралын хайгаараарынга ундезилээш, материалистиг узел-бодал-биле чепсеглээри.

Оореникчилерге хевирлеттинип болурунун билиглери:

- Төрөөн дылын сайзырадырынга. ону кадагалап арттыраарынга оореникчинин бот киржилгези;
- Аас чугаага дылдын уран-чечен аргаларын эстетиктиг талазынче угландыраары.

Предметтиг (эртемге хамаарыштыр)

Оореникчилернин билип алган турар уjurлуг билиглери:

Номчулга программазы дерт кезектен тургустунган:

1. номчулганьш тематиказы
2. класстан дашкаар номчулга
3. номчулга талазы-биле алган билиглери, чанчылдары болгаш мергежилдери
4. чогаалдарнын хевирлери(жанрлары) практиктиг таныжылга

Чамдык кол темалар класс бурузунун программазында бар. Ынчалза-даа олар анаа катаптап турар эвес уругларнын назы-хары улгадып, билиинин деннели бедээни-биле чергелештир чечен чогаалдарнын хемчээли, утказы болгаш дылдын уран-чечен аргалары чоорту нарыыдап, чаа чуулдер немежип бар чыдар.

Эге школага чечен чогаал номчулгазынын программазы уругларнын аас болгаш бижимел чугаазын сайзырадырынче кол кичээнгейни угландырып турар. Оон иштннде бир онзагай черни оореникчилерни шын чугаалап ооредиринин чугула хевири (аргазы) - номчулганьш чанчылдарыш шингээттирип хевирлээри болгаш ону сайзырадырынче угланган ажылдарны чорудары кол черни ээлеп тура

Номчулга кичээлдеринин кол сорулгазы - ыткыр (дынналдыр) номчуурунун хевиринден эгелээш, ханы, медерелдиг иштинде номчуурун чедип алыры.

ооредилгенин бирги чылында сос номчуурунун аргаларын шингээттирип, ангы-ангы состерни, сос каттыжышкыннарыш домактар болу бээр кылдыр ун аайы - биле (интонация) кожуп, чугурту номчулгаже чоорту шилчиир.

ййиги чылында угаан ажылынын база бир чадазынче унуп, иштинде номчулганын чанчылдарын боттандыраар. -

Ушку чылында номчулганын темпизин элээн дурген шуудадыр. Номчулга уезинде уе камнаарынын чогумчалыг аргаларын чоп ажыглаарын шингээттирер.

Дертку чылында номчулганьш кол шынарларын (шын, чугурту, медерелдиг, аянныг) колдуунда шингээдип апкан турар. Литературлуг шын адаашкын езугаар болгаш рольдар аайы-биле аянныг номчуурун чанчылдарын ап, номчулганын чогуур темпизин шын сагып билген турар уjurлуг.

Эге школанын бугу-ле чадаларында башкы уругларны номчуп билир кылдыр ооредири-биле чергелештир уруглар боттары номчаан чогаалынын утказын сайгарып, ында кол чуулду илередип, оон чогуур туннелдер ундуруп шыдаптарынче угланган ажылдарны база чорудар. Оон ангыда номчаан сезуглелдерин кезекерге чарып, оларга тус-тузунда аттыварынга, абзацтар дузазы-биле план тургузарынга, номчаан чуулунун утказын делгеренгей азы дорт кылдыр чугаалап оорениринге чанчыктыраар.

Программада бердинген чижек тематикаларга хамаарыштыр номчуур уjurлуг чогаалдар иштинден уруглар торээн черинин, дол...
хурээлелдин; эш-оор болгаш уе-чергелеринин, оларнын чуртталгазынын, оюн-тоглаазынын, уjurалдарынын; бойдус болгаш оон камгалалынын, тун...
чоннун чаагай чанчылдарынын; тврээн чуртунун тоогузунден барымдааларнын дугайында билиглерни шингээдип алырлар

- Домактын чугула кежигуннерин, домак итштинде состернин харылзаазын шын тып билген турар.
- Созуглел-биле ажылдап, ында домактарны дес-дараалаштыр аас болгаш бижимел чугаанын дузазы-биле дамчыдып билген турар уjurлуг.

Метапредметтиг

Регулятивтиг (углаар-баштаар)

Оореникчилернин чогуур деннелге билип алыр уjurлуг:

- Ооренип турар эртемнин тема, болук аайы-биле кол сорулгаларын, утказын угаап билири;
- Башкынын удуртулгазы-биле бердинген даалгаларны кууседип ооренири;
- бот хыналданы, удур-дедир хыналданы кылып билири.
- Салдынган сорулгага дууштур кылыр уjurлуг ажылды планнап, хайгаарап, оон туннелинге чедеринин болдунар аргаларын тодарадып билирин ооредир.
- Сорулганы шын салып, ону чедип аларынын аргаларын дилеп, тып билирин ооредир.
- Ооренген чуулдерин сайгарып, болуктеп, деннеп, туннеп билиринге, оларнын иштинден кол болгаш чаа чугула чуулдерни тып, тайылбырлаарынга оореникчилерни чанчыктырар.

Оореникчилернин ооренип ап болур аргалары:

- Ооренген темазынга алган билиглерин туннеп болгаш унелеп билирин боттандыраы;
- аас болгаш бижимел чугааны дылдын негелдери-биле чогуур уезинде практика кырынга оскертип болгаш ажыглап билири

Билиин ханыладырынга туннелдер (познавательные)

Оореникчилернин ооренип алыр уjurлуг билиглери:

- билиин ханыладырынга дууштур сорулганы салып билири;
- херек дыннадыгларны ангылаары; херек билиглерни дилеп-тывары;
- аас болгаш бижимел чугааны шын тургузуп билири;
- тургустунуп келген айтырыгларны тода, шын шиитпирлээр аргаларны дилеп-тывары;
- дыннаан, номчаан созуглелдеринден херек, кол чуулду тывары;
- берге айтырыгга шын харыыны дилеп-тывары.
- Чаа чувени билип алыр чуткул-сонуургалын улам сайзырадыр
- Словарьда, библиотека каталогтарында бар чугула медээлерни кылып, ону дилеп, шыгжап чанчыгары. Компьютерге ажылдап ооренири.
- Эштежип ажылдаарынга ооренир. Бодун ангы-ангы рольдарга кириштирер (удуртур, кууседир)
- Херек материалдарны дилеп, тып билири. (янзы-буру номнар, словарь, интернет)

Оореникчилернин ооренип ап болур аргалары:

- Библиотека болгаш Интернет дузазы-биле херек билиглерни тып, ажыглап билири;
- аас болгаш бижимел чугааны шын болгаш медеделдии-биле тургузуп билири;

- болуушкуннарны логиктиг (бодамчалыг) сайгарылгага даянып, дамчыдып билири;
- алган медээлерни сайгарып, критикалап билири;

Коммуникативтиг. (Аас- чугаага ооренири)

Оореникчилернин ооренип алыр билиглери:

- аас чугаага диологту ажыглап билири;
- ангы-ангы бодалдарны ооренип, сайгарып билири болгаш чангыс аай туннелге келиринге ооредири;
- бот туружун болгаш бодалын быжыглап чанчыгары;
- ангы-ангы бодалдарны ооренип, сайгарып билири болгаш чангыс аай туннелге келиринге ооредири;
- коммуникативтиг сорулгаларны шиитпирлээринге дылдын аргаларын чедимчелиг ажыглаары;

Оореникчилернин ооренип ап болур аргалары:

- коммуникативтиг сорулгаларны дыннакчыга тода, дорт, дес-дараалашкаа-биле медээни, билигни чедирери;
- удур-дедир хыналда уезинде бот-боттарынга дузаны уезинде чедирип, билири болгаш коммуникативтиг сорулгаларны шиитпирлээринге дылдын аргаларын чедимчелиг ажыглаары;

Номчулгага болгаш чугаа сайзырадылгазышга оореникчилернин кол билиглери, мергежилдери болгаш чанчылдары

- утка болгаш дыл-домаанын талазы-биле чедиштир сезугледди пауза, интонация болгаш номчулганын темпизин барымдаалап шын, медреселдиг, аянныг номчууру;
- номчулга уезинде нарын состерни, ылангыя кылыг сестерин, чуве аттарын, утка талазы-биле тудуш холбаалыг состерни бот-ботгарындан адырбайн, тудуштуруп номчууру;
- созуглелде чугула утка илередир состу ылгап билири;
- баштай иштинде номчааш, оон соонда аянныг ыткыр номчууру;
- диологту аянныг рольдап номчууру;
- иштинде оожум болгаш шилилгелиг номчулганын аргаларын шингээдип алганы;
- номчулганьш темпизин сагып шыдаары (1 минутада- 65-70 свс);
- свзуглелдин кезектерин чогаалда болуушкуннарнын дес-дараалашкаан болгаш утка талазы - биле харылзааларын тодарадып билири;
- улуг эвес сезуглелди ангы-ангы кезектерге чарып, кезек бурузунге ат(эге) чогаадыры; башкынын дузузы-биле созуглелдин планын тургузары;
- номчаан чуулунун утказын делгередир болгаш кысказы-биле допчулап чугаалаары. чогаалдын кол бодалын илередип, бодунун состери-биле ону бадыткаары;
- чогаалдын киржикчилеринин чугаазын, чуну кылып турарын барымдаалап, оларга унелел бээри;
- болуушкуннун чылдагаанын тайылбырлап шыдаары;
- хайгаараан, корген-билген чуулдеринин дугайында башкынын дузазы-биле сайгарган чуруктарга хамаарыштыр кыска чугаалар тургузары;
- делгеренгей болгаш кыска план езугаар номчаан чуулунун утказын дес-дараалапгыр ушку арындан чугаалап билири;
- чогаалдын темазынга, кол утказынга, идеязышга хамаарышкан монологтарны дынналдыр номчууру, доктаадыш алыры.

Чыл дургузуунда ооредир темаларынын болуктер аайы-биле хуваалдазы

Чылда-34 шак

№	Темалар	Шагы
1	<i>Тыва дылын, тыва чонун, тыва черин-ожуунун уш ыдык дажы.</i>	3ш
2	<i>Улустун аас чогаалынын биче хевирлери.</i>	5ш
3	<i>Чылдын уелери. Тодуг-догаа алдын кузум.</i>	3ш
4	<i>Ооренип оорен.</i>	2ш
5	<i>Эки кылган ажыл-элеп читпес алдар.</i>	2ш
Б	<i>Бистин бичии оннуктеривис.</i>	3ш
7	<i>Бойдустун чажыттары.</i>	3ш
8	<i>Чылдын уелери. Аккыр харлыг кыжым.</i>	1ш
9	<i>Багын чугааларга бачыды арлыр.</i>	1ш
12	<i>Чылдын уелери. Хоглуг чазым.</i>	2ш
16	<i>Чылдын уелери. Хоглуг чазым.</i>	2ш
17	<i>Хоктуг ужуралдар, солун болуушкуннар.</i>	3ш
18	<i>Тоогу болгаи тоолчургу чугаалар.</i>	2ш.
19	<i>Ойнаксанчыг оюннарым</i>	1ш
20	<i>Кижини болуру чажындан.</i>	1ш

Литературлуг номчулганын календарьлыг планнаашкыны . 4 кл

№	Болуктер	Тема	Шагы	онаалга	Ай-хуну	
					План	факт
1	Тыва дылын, тыва чонун, тыва черин-ожуктун уш ыдык дажы.	Ч.Кара-Куске. Камнаалынар!	1	номчуур	05.09	
2		В.Саарымбуу. Торээн Тывам кижилери	1	? харыы	12.09	
3		Ч.Куулар. Эртинелиг бурун Тывам	1	шээжилээр	19.09	
4	Улустун аас чогаалынын биче хевирлери	Тывызыктар	1	5 тывызык бижиир	26.09	
5		Улегер домактар	1	Найырал дугайы 5 у/д бижиир	03.10	
6		Шимченгир оюннар удээн чугаалар	1	Сактып алып	10.10	
7		К.Д.Н.Дурген чугаа	1	доктаадыр	17.10	
8		Кожамыктар	1	Ырлап ооренир	24.10	
9	Чылдын уелери . Тодуг-догаа алдын-кузум	С.Сурун-оол. Чанган куштар.	1	номчуур	07.11	
10		КДН. Баштайгы сегиржип алыышкын.	1	Эдерти чугаалаар	14.11	
11		А.С.Пушкин Кус. Х.Ойдан-оол. Баштайгы хар	1	Доктаадыр	21.12	
12	Ооренип оорен	КДН. Камналга.	1	Утказын чугаалап ооренир	28.12	
13		Э.Кечил-оол .Ундур имнедипкен.	1	Номчуур	05.12	
14	Эки кылган ажыл-элеп читпес алдар	С.сарыг-оол. Дуза када бергеним.	1	Номчуур, а/к онаалгалар	12.12	
15		К-ЭЖудажы. Маргылдаа.	1	Ушта бижиир	19.12	
16	Бистин бичии	Х.Ойдан-оол. Эгерек-биле эзирик.	1	Номчуур, а/к	09.01	

	оннуктеривис			онаалгалар		
17		С.Тока. Бистин анчывыс.	1	Номчуур	16.01	
18		Л.Чадамба. Кушкаштар.	1	Шээжилээр	23.01	
19	Бойдустун чажыттары	С.Сарыг-оол . Саржаг дажыглаан.	1	Номчуур, а/к	30.01	
20		М.Эргеп. Хортукке турлагжыыр.	1	Номчуур	06.02	
21		КДН М.Эргеп. Анай. К-ЭЖудажы. Чурек иштинде ок.	1	Номчуур, а/к онаалгалар	13.02	
22	Чылдын уелери. Аккыр харлыг кыжым	Л.Чадамба. Кыжын.С.Сарыг-оол. Кижиг бойдустун толугу	1	Шээжилээр	20.02	
23	Багын чугаалаарга бачыды арлыр	И.Крылов. Корунчук болгаш сарбашкын. С.Сарыг-оол. Орге-биле куске	1	Шээжилээр	27.02	
24	Чылдын уелери. Хоглуг чазым	М.Пришвин. Изиг тулук уе.	1	Номчуур	05.03	
25		К.Ондар. Ыглапкан хар	1	Номчуур, а/к онаалгалар	12.03	
26	Хоктуг ужуралдар. Солун чугаалар.	С.Бюрбю. Шортан мунган эзир. Борттуг дилги	1	Номчуур, а/к онаалгалар	19.03	
27		М.Олчей-оол. Тергелиг аът. О.Сувакпит. Хаважыгаш	1	Номчуур, а/к онаалгалар	02.04	
28		Чогаадыг «Куш-ажыл кижини каастаар»	1	Дужуруп бижилге	09.04	
29	Тоогу болгаш тоолчургу чугаалар	Мого Союспан (Тоогу чугаа)	1	Номчуур, утказын чугаалап ооренир	16.04	
30		Ийи кыс. Часкы. (Тоолчургу чугаалар)	1	Номчуур, тест	23.04	
31	Ойнаксанчыгоюннары м	С.Сарыг-оол. Оюннар.О.Сувакпит. Хуулгаазын кажыктарым	1	Номчуур	30.04	
32		Чуну билип алган бис.Тест	1		07.05	
33	Кижиг болуручажындан	Адазынын айбызынга.	1	Номчуур, а/к онаалгалар	14.05	
34		Л.Чадамба. Ивижилер оолдары.	1	Номчуур, а/к онаалгалар	21.05	

Прошнуровано и пронумеровано

_____ страниц

Дир.школы: *О.Б.Ондар* / О.Б.Ондар/

